

İslâm: sene 551-560, s. 105-106; Kureşî, III, 510). 14. Ebû'l-Mefâhîr Azîz b. Muhammed b. Ahmed b. Muhammed b. Sâid (ö. 551/1156). Ebû Bekir b. Halef, Ebû'l-Kâsım Abdurrahman el-Vâhidî, Ali b. Muhammed el-Cûzcânî ve başkalarından hadis dinledi. Kendisinden Abdürrahîm b. Abdülkerîm es-Sem'ânî hadis rivayet etti. Nişâbur'da kadılık yaptı (Zehebî, *Târîhu'l-İslâm: sene 551-560*, s. 57; Kureşî, II, 526-527; İbn Hacer, III, 951).

BİBLİYOGRAFYA :

Üstüvâî, *Kitâbü'l-İ'tikâd* (nşr. Seyit Bahçıvan), Beyrut 1426/2005, nesredenin girişi, s. 9-107; Sehmî, *Târîhu Cûrcân* (nşr. Muhammed Abdülmuîd Han), Beyrut 1407/1987, s. 509; Hatîb, *Târîhu Bağdâd*, IX, 344-345; Muhammed b. Hüseyin el-Beyhakî, *Târîh* (trc. Yahyâ el-Haşşâb – Sâdik Neş'et), Beyrut 1982, s. 213, 603-604; Şîrâzî, *Tabakâtü'l-fukahâ'*, s. 145; Sem'ânî, *el-Ensâb*, I, 134-135; a.mlf., *et-Tahbîr fi'l-mu'cemi'l-kebir* (nşr. Münîre Nâcî Sâlim), Bağdad 1395/1975, I, 230, 332; II, 74, 315-316; İbn Asâkir, *Târîhu Dimaşk* (Amrî), V, 344; VIII, 162; XLII, 513; İbnü'l-Cevzî, *el-Muntazam* (Atâ), XV, 378; XVI, 284; XVII, 129, 278, 280; Abdülkerîm b. Muhammed er-Râfîî, *et-Tedvîn fi ahbâri Kâzûin* (nşr. Azîzullah el-Utâridî), Beyrut 1407/1987, II, 291; İbnü'l-Esrî, *el-Lübâb*, I, 52; a.mlf., *el-Kâmil* (nşr. M. Yûsuf ed-Dekkâk), Beyrut 1987, VIII, 248; IX, 148, 308, 419; İbrâhîm b. Muhammed es-Sarîfînî, *el-Müntehab min Kitâbi's-Siyâk*, Beyrut 1993, s. 118-120, 141, 162, 174, 198, 216-217, 277-278, 280, 304, 325-326, 362, 432, 480-481, 531-532, 535; Zehebî, *A'lâmü'n-nûbelâ'*, XVII, 507-508; XIX, 78, 591; XX, 294; a.mlf., *Tezkiretül-huffâz*, IV, 1288; a.mlf., *Târîhu'l-İslâm: sene 421-440*, s. 342-343; a.e.: *sene 441-460*, s. 76-77; a.e.: *sene 471-480*, s. 66, 68; a.e.: *sene 481-490*, s. 74-76, 182, 429; a.e.: *sene 501-510*, s. 140-141; a.e.: *sene 551-560*, s. 57, 105-106; a.mlf., *el-Yber*, II, 264, 344; Yâfîî, *Mir'âtü'l-cenân* (nşr. Halîl el-Mansûr), Beyrut 1997, III, 193; Safe-dî, *el-Vâfi*, II, 66; IX, 15; XVI, 232-233, 241; Kureşî, *el-Cevâhirü'l-mu'diyye*, I, 7, 279-281, 382-383, 410-412; II, 43, 47-48, 103, 261, 265-266, 268, 311, 473, 526-527; III, 60-61, 175, 507, 510, 511, 597-598; IV, 247; İbn Hacer, *Tebşîrül-müntebih*, III, 951; İbn Tağrıberdî, *en-Nücümü'z-zâhire*, V, 32; İbn Kutluboğa, *Tâcü't-terâcim fi tabakâti'l-Hanefiyye*, Bağdad 1962, s. 29, 83; Mahmûd b. Süleyman el-Kefevî, *Ketâ'ibü a'lâmi'l-ahyâr min fukahâ'i mezhebi'n-Nu'mânî'l-muhtâr*, Süleymaniye Ktp., Hâlet Efendi, nr. 630, vr. 68^{a-b}, 163^a-164^a; Temimî, *et-Tabakâtü's-seniyye*, II, 54-55, 166, 190-191; III, 48, 125; IV, 82-84, 169-170; *Keşfü'z-zunûn*, II, 1393; İbnü'l-İmâd, *Şezerât*, V, 154; Leknevî, *el-Fevâ'idü'l-behiyye*, s. 34-35, 83, 111; Sezgin, GAS (Ar.), I/5, s. 54-55; Seyit Bahçıvan, "el-Kâfi Ebû'l-'Alâ' Şâ'id b. Muhammed el-Üstüvâ'î ve'l-beytül-Şâ'idî ba'deh ve Kitâbühü'l-İ'tikâd", *Sû İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sy. 10 (2000), s. 217-250.

SEYİT BAHCIVAN

SÂİL

(bk. DİLENCİLİK).

SAINT JEAN ŞÖVALYELERİ

(bk. DÂVİYYE ve İSBİTÂRİYYE).

SAİR

(السیر)

Tutuşturulmuş alevî ateş anlamında cehennemin isimlerinden biri

(bk. CEHENNEM).

SAİT FAİK ABASIYANIK

(1906-1954)

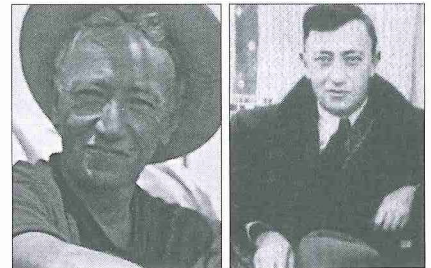
Cumhuriyet devri hikâyecisi.

18 Kasım 1906'da Adapazarı'nda doğdu. Babası Adapazarı'nın yerli ailesi Abasızâdeler'den Müdâfaa-i Hukuk Cemiyeti'nde çalışarak İstiklâl madalyası alan, bir ara belediye başkanlığı yapan (1922) Mehmed Fâik Bey, annesi Adapazarı'nda geniş arazi sahibi Hacı Rızâ Bey'in kızı Makbûle Hanım'dır. Varlıklı bir aile içinde büyüyen Sait Faik yabancı dilde eğitim veren Rehber-i Terakkî'deki ilk öğreniminin ardından iki yıl Adapazarı İdâdisi'ne devam etti. İşgal yılları ve Millî Mücadele sonrası ailesiyle beraber İstanbul'a taşındı (1926). Bir süre İstanbul Lisesi'nde okudu ve disiplin cezasıyla gittiği Bursa Lisesi'nden mezun oldu (1928). Aynı yıl Dârülfünun Edebiyat Fakültesi'ne yazıldıysa da avare yaşayışı sebebiyle iki yıl sonra babasının isteğiyle ekonomi eğitimi için İsviçre'nin Lozan ve oradan Fransa'nın Grenoble şehrine gitti. Burada gördüğü dört yıllık düzensiz eğitim (1931-1934) ve yaşadığı bohem hayatı yüzünden babasının geri çağırmasıyla diploma alamadan Türkiye'ye döndü (1934). Bir süre Halıcıoğlu Ermeni Yetim Mektebi'nde Türkçe öğretmenliği yaptı. Babasının verdiği sermaye ile açtığı ticarethaneyi yürütemedi. Adliye muhabiri olarak *Haber* gazetesine mahkeme röportajları hazırladı. 1939'da babasının ölümü üzerine geride kalan mülklerin geliri ve yazılarıyla geçindi. Hiç evlenmeyen Sait Faik alkol düşkünlüğü yüzünden siroz hastalığına yakalandı (1945). 1951'de tedavi için gittiği Fransa'dan kısa bir süre sonra döndü. Sıklaşan krizler sebebiyle yatırıldığı hastahane 11 Mayıs 1954'te öldü ve Zincirlikuyu Mezarlığı'nda toprağa verildi. Sait Faik modern edebiyata hizmetlerinden dolayı 1953 Mayıs'ında Amerika Birleşik Devletleri'ndeki uluslararası Mark

Twain Derneği'nin onur üyeliğine seçilmişti. Ölümünden sonra annesi Burgazada'daki evlerini Sait Faik Müzesi olarak bağışlamış ve her yıl en iyi hikâye kitabına verilmek üzere bir Sait Faik armağanı tesis etmiştir.

Lise yıllarında önce şiir, ardından hikâye denemeleriyle edebiyata yöneldiği bilinen Sait Faik'in yayımlanan ilk hikâyesi "Uçurtmalar" *Milliyet* gazetesinde (9 Aralık 1929), ilk şiiri "Hamal" *Mektep* dergisinde (21 Ocak 1932) çıkmıştır. Daha sonra gittikçe artan bir tempo ile kendini hemen tamamiyle hikâye yazmaya vermiştir. İlk hikâyelerinde Maupassant tarzında ve Ömer Seyfeddin, Refik Halit Karay, Reşat Nuri Güntekin gibi hikâyecilerin etkisinde yazarken Fransa dönüşü kendine mahsus bir hikâye dili geliştirmiştir. Bu dönemin ilk hikâyelerinde (*Semaver*, 1936) o yılların modası olan toplumcu-gerçekçi akımına kapılmış, ardından ferdî problemlere ağırlık vermeye başlamıştır. Günlük yaşayışındaki gözlem ve tecrübelerle dayandığı izlenimini veren bu hikâyelerde zor şartlara rağmen hayata sevecen katlanan küçük insanları ele almış, bunların yaşantılarını ve gözlemlerini konu edinmiştir. Hemen bütün hikâyelerinde görülen kendini anlatır bir ifade tarzı bunların bir çeşit hâtırahikâye türüne girebileceği şeklinde değerlendirilmiştir. Pek az yazarda görülebilecek şekilde 206 hikâyesinden 169'unun ben merkezli oluşu bu değer yargısını desteklemektedir. Bu sebeple hikâyelerindeki olaylar okuyucu üzerinde yaşanmış izlenimi bırakmış, çevresindekiler bunlardan birçoğunun tanığı olduklarını ifade etmiştir. Ekserisi toplumun alt kesiminden olan kahramanları az şeyle mutlu olabilen, hayatın tabii bir gereği olarak kaderlerine razı olan insanlardır. Ağırlıklı biçimde fakir semtlerde ve gecekonduarda yaşayanları, iş-

Sait Faik Abasıyanık

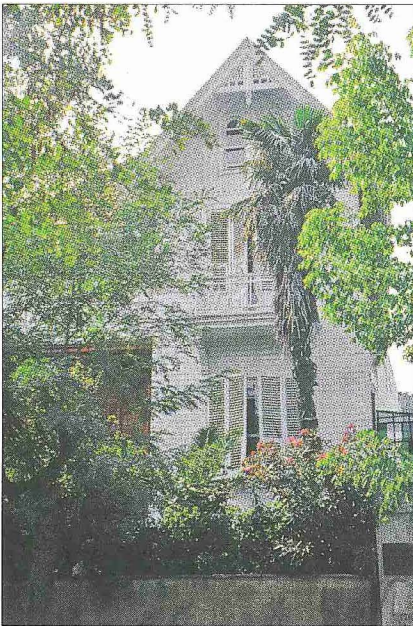

sizleri, Anadolu'dan İstanbul'a gelenleri ve özellikle denizle, balıkçılıkla uğraşan insanları konu edinmiştir. Psikolojik olarak da sebpsiz iç sıkıntısı ve yalnızlık duygusuna kapılanlar ve hayal kuranlar önemli bir sayıya ulaşır. Bütün bu kişilerin siyasî, ideolojik ve dinî kanaatleri irdelenmemiştir. Bu arada çocuklar, hayvanlar ve tabiat da önemli bir yer tutar.

Hikâyelerinin dışında iki roman denemesi olan Sait Faik, bunlardan ilkinin 1940'ta *Medâr-ı Maişet Motoru* adıyla tefrika ettikten sonra 1944'te kitap haline getirmiş, ancak eser sıkıyönetimce toplanarak soruşturma açılmıştır. Daha sonra *Bir Takım İnsanlar* adıyla yayımlanan romanı hikâyeleriyle karşılaştırılamayacak kadar zayıftır ve aksaklıklarla doludur. *Kayıp Aranıyor* ise öncekine göre daha tutarlı olmasına rağmen bu da romandan ziyade uzatılmış bir hikâye özelliği göstermektedir. 1953'te *Şimdi Sevişme Vakti* adı altında kitap haline getirdiği, tamamı serbest tarzda olan şiirlerinin güzelliğine Mehmet Kaplan dikkat çekerek onun şair ruhlu bir insan olduğunu, bu özelliğinin hikâyelerine de yansıdığını belirtir. Sait Faik'in açtığı çığır Ömer Seyfeddin'den sonra Türk hikâyeciliğinin ikinci önemli merhalesi olarak kabul edilmektedir.

Sait Faik Abasıyanık'ın Burgazada'da müze olarak kullanılan evi

Eserleri. Hikâyelerini ve diğer yazılarını *Milliyet*, *Kurun*, *Vakit* gazeteleriyle *Varlık*, *Ağaç*, *Büyük Doğu*, *Yücel*, *Yeni Mecmua*, *Servet-i Fünûn*, *İnkılâpçı Gençlik*, *Yürüyüş* ve *Yedigün* gibi dergilerde yayımlayan Sait Faik'in sağlığında neşrettiği eserleriyle ölümünden sonra derlenen kitapları şunlardır: *Semaver* (1936), *Sarnıç* (1940), *Şahmerdan* (1940), *Medâr-ı Maişet Motoru* (1944), *Lüzumsuz Adam* (1948), *Mahalle Kahvesi* (1950), *Havada Bulut* (1951), *Kumpanya* (1951), *Havuz Başı* (1952), *Son Kuşlar* (1952), *Şimdi Sevişme Vakti* (şiirler, 1953), *Kayıp Aranıyor* (1953), *Alemdağ'da Var Bir Yılan* (1954), *Yaşamak Hırsı* (Georges Simenon'dan çeviri roman, 1954), *Az Şekerli* (1954), *Tüneldeki Çocuk* (1955), *Mahkeme Kapısı* (röportajlar, 1956), *Balıkçının Ölümü* (1977), *Açık Hava Otel* (konuşmalar, mektuplar, 1980), *Yaşasın Edebiyat* (çeşitli yazılar, 1981), *Müthiş Bir Tren* (1981), *Sevgiliye Mektup* (çeşitli yazılar, 1987).

BİBLİYOGRAFYA :

Tahir Alangu, *Sait Faik İçin*, İstanbul 1959; Muzaffer Uyguner, *Sait Faik'in Hayatı*, Ankara 1959; İbrahim Kavaz, *Sait Faik Abasıyanık* (doktora tezi, 1980), Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; a.mlf., *Sait Faik Abasıyanık*, İstanbul 1999; Fethi Naci, *Sait Faik'in Hikâyeciliği*, İstanbul 1998; Orhan Okay, "Sait Faik Abasıyanık", *Büyük Türk Klâsikleri*, İstanbul 2002, XIV, 364-366; Yakup Çelik, *Sait Faik ve İnsan*, Ankara 2002; *Bir İnsanı Sevmek: Sait Faik: Konuşmalar, Bildiriler*, Ankara 2004; Necati Mert, *Adalı Sinağrit (Sait Faik)*, Ankara 2006; Fatih Andi, "Sait Faik Abasıyanık'ın Şiirleri", *İlmî Araştırmalar*, sy. 19, İstanbul 2005, s. 7-15; Mustafa Kutlu, "Abasıyanık, Sait Faik", *TDEA*, I, 4-6; A. Doğan - İ. Baştuğ, "Abasıyanık, Sait Faik", *Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi*, Ankara 2002, I, 8-9; "Abasıyanık, Sait Faik", *Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçıları Ansiklopedisi*, İstanbul 2003, I, 3-5.

M. ORHAN OKAY

SAK

(الصك)

Mahzar, istihkak belgesi, ödeme emri, çek gibi anlamlara gelen bir hukuk, maliye ve ticaret terimi.

Farsça'da "muahede, tasdiknâme" anlamındaki **çek** kelimesi Arapça'ya **sakk** (çoğulu sukûk) şeklinde geçmiş olup geniş mânasıyla "yazılı belge, resmî tutanak" demektir. Dolayısıyla çeşitli muamele, ikrar ve edimleri yazılı olarak belgeleyen mahzar, istihkak senedi, ödeme emri, çek, temliknâme, icâre ve borç senedi, ibrânâme, kefâletnâme, vekâletnâme, rehin ve emanet

makbuzu, mükâtebe senedi, tayin menşuru, edâ tezkiresi, iktânâme gibi resmî veya kıymetli evrak sak olarak adlandırılmaktadır. Sak düzenleyene **sakkâk** veya **kâtibü's-sak** adı verilir. Önceleri saklar hazırlandıkları malzemeye nisbetle **rakk** veya **ruk'a** (deri parçası) adıyla da anılmış, ancak sonraları iç üretimi gerçekleştirilen kağıtlara yazılmaya başlanmıştır. Sak kelimesinin eş anlamlısı olarak vesika, sahife, varaka, kitap, hat, risâle, mektup gibi kelimelere rastlanmaktadır. İlk defa Malezya hükümeti tarafından 2002 yılında gerçekleştirilen, daha sonra Batı'da ve İslâm ülkelerinde yaygınlaşmaya başlayan varlığa dayalı tahvil veya faizsiz bono yahut kira sertifikası uygulamasında yatırımcıya verilen belgeler de **sukûk** diye adlandırılmaktadır.

Mahzar. Bir davada taraflar ve şahitlerinin hâkim huzurunda sunduğu bilgi ve delillerin, ikrar, yemin veya inkârın kaydedildiği tutanak için sak ve mahzar kelimeleri kullanılmaktadır (muhtevası için bk. Buhûtî, VI, 367-369; Mustafa es-Süyûtî, VI, 545-546). Davanın taraflarından biri ihtiyaç halinde kullanabilmek için sak yazılmasını isterse hâkimin bu talebi yerine getirmesi Şâfiî, Hanefî ve Mâlikî mezheplerine göre müstehap, Hanbelîler'e göre vâcibtir. Kamu yararına olduğu için sak kağıtları beytül-mâlce temin edilmelidir. Bu mümkün olmazsa bedeli talep sahibince karşılanır. Cumhura göre kâtibe -beytül-mâlden maaşlı değilse- sak hazırlaması karşılığında bir ücret ödenmesi, "... kâtib veya şahit zarara uğratılmasın ..." âyeti gereğince (el-Bakara 2/282) câizdir. Kâtibin muhatabının zaruret halini suistimal ederek yüksek ücret alması haksız kazanç sayılır. Bir alışverişte sak ve hüccet hazırlanması ücretini müşteri öder (*Mecelle*, md. 292). Kadı konunun uzmanlarının sak hazırlamasını yasaklayamaz. Sakkin ispat vasıtası olarak değeri tartışılmıştır. Cumhura göre kadı, ayrıntılarını hatırlamadığı bir davaya ilişkin eski hükmün bir sak veya sicile dayanarak onaylayıp yürürlüğe koyamaz; çünkü üzerindeki yazısını tanısa bile evrakta tahrifat yapılmadığından emin olamaz. Ancak Ebû Yûsuf, Muhammed b. Hasan eş-Şeybânî ve bir rivayete göre Ahmed b. Hanbel, istihsanen kadılının kendi sorumlulukları altındaki mühürlü bir arşivde saklanan sak veya sicillerle amel edebileceği kanaatindedir. Şâfiî mezhebindeki bir görüş de böyledir. Şemsü-leimme es-Serahsî bu cevazı kamu hukukunu ilgilendiren davalar için geçerli saymamıştır (*el-Uşûl*, I, 358-359). Hukukî iş-